

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԺԱ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 56

1896 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 15

1896 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 3 (Հ.Տ.)

ՇԱՐՈՒ

Հրատարակող Է. ՇԵՐՔ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Թարգմանություններ, եթե հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակեն իրեն զրկուած գրութիւնները:

Les annonces en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՏԵՆԻԱՒ

ԺԱ ՏԱՐՆՇՐՁԱՆԻՆ

(1895 ՕԳՈՍՏՈՍ — 96 ՄԱՅԻՍ)

Անհր որ 11րդ տարեշրջանի ըսկզբէն (1895 օգոստոս) բաժնորդա...

Այսուհետեւ 11րդ շրջանի սկզբէն բաժնորդագրութիւն չընդունուիր:

Անհր որ կը փափաքին Արմէնիան ստանալ բայց կարողութիւն չունին ամսական 2 1/2 ֆրանկ լրագրի վճարելու:

Կը խնդրուի մեր հին բաժնորդներէ որ իրենց բաժնորդագրութիւն վերանորոգած ժամանակ իրենց զըրկուած Արմէնիայի վերջին թիւերէ մէկէ զօտին որի վրայ հասցէն գրուած է:

ՅՈՂԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղեկագիր Տիգրանակերտէն. — Անգլիայի խորհրդարանէ եւ Քաղաքի զանաւարդ. — Ջէրուս. — Քրդերը պարսկական սահմանագլխին վրայ:

ՏԵՂԵԿԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷՆ

Տիգրանակերտ, 95, դեկտ. 31 (12 յնվ. 96)

(Շար. 55րդ բաժն եւ վերջ)

Շարաթն սկսեց միջնայ. ինչպէս յիշեցի, Թուրքերն քրիստոնէից թաղերը պաշարելով երեւակայածնուն չափ գործ չկրցին առաջ տանիլ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՈԺՈԺՆԵՐ

Կիմանանք թէ Անատոլիոյ նահանգաց մէկ քանիներուն մէջ պատահած դէպքերէն վնասուողներուն օգնելու համար կազմեալ յանձնաժողովն, որուն ութ քարտուղարներ պիտի զրկուին եղբր Գաղապետութեան պաշտօնատունէն իր թղթակցութեանց և հաշուական գործողութեանցը համար, առջի օր ի նիստ գումարուեր է խորհրդակցելու համար թէ նպատի տոմսերուն թղթի գոյնը ճերմակ ընեն թէ կարմիր:

Կը լսենք թէ վեհ. Սուլթանը այս տարի բաժնագին երեք օր աւելի ծով պահել պիտի սայ եղբր իր զօրքերին իբրեւ հասոյթի նոր աղբիւր մը:

Թշուառներով լեցուեցան. մայրն անգիտակից է զաւակներէն, այրը կնոջմէն. ահ ու սարսափին հետ ցուրտն ու անձրեւները սաստկացան, ապրեւ յոյսէն խաղաղ կտրուիլ սկսեցինք:

Կիրակի կանուխէն զէնքի պայթումներն կը սաստկանային. բազմապատիկ ոյժերով յարձակեցան Ս. Կիրակոս և Մար Թիմոն եկեղեցիներուն վրայ:

Այսպէս շարունակուեցան անձնապաշտպանութեան բոլոր ճիգերը բուն յարձակմանց դէմ. կիրակի մինչ թրքական ժամը 11 էր, Ս. Կիրակոս թաղին խիստ մօտ հաճի Սատրգ ըսուած արինարբու պարագլուխն իւր տունը քրիստոնէայ թաղերուն մէջ ըլլալով, յաջողեցաւ իւր շրջակայ տունները աւերել և վերջապէս տանիքը հանել զայրացած խուռ:

Բունմէլիի նահանգները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովի անդամներն այդ նահանգների բոլոր քաղաքները պիտի պտտին մի առ մի օդափութութեան համար և մերթ ընդ մերթ տեղեկագիրներ պիտի զրկեն Կ.պօլիս: Արդէն մի քանի անտառների մէջ իրենց ըրած շրջապայութեան մէկ նկարագրութիւնը զրկեր են ձեռնհաս իշխանութեան:

Կը լսենք թէ Եւրոպա հինգ միլիոն ոսկի տալու մտադիր է եղբր Սուլթանին ի վարձատրութիւն այն վանքերին, որ ի գործ դրաւ Հայերը ջնջելու համար:

Հնչակը 41 օր սուգ պիտի բռնէ զեր Սերգէյ Միխայլովիչ Ստէպանիակի մահի առթիւ:

Ժանի մէկ մասը, որ խիստ մօտէն քրիստոնէից տանիքներն ու տունները, նոյն իսկ Ս. Կիրակոս եկեղեցին զնոսա կահարել կարենան. ճիշդ այդ պահուն կառավարութեան կողմէն բոլոր ազգերէ կազմուած խումբ մը փողոցներուն մէջ ազդարարեց որ զէնքերը լռեն և խաղաղութիւնը հաստատուի, մինչդեռ յիշեալ Սատրգ աւելին օգտուիլ ուղղով չէր դադար գնտակահարել. վերջապէս 2 գնտակներ ալ Սատրգի խուժանէն 2 չէիտ զրկեցին Մուհամմէտի արքայութիւնը. լսեցին զէնքերը քաղաքիս մէջ:

Ազդարարութիւններ և մունիտիկներ պոռային. «Քրիստոնէայք զէնքերը պէտք է յանձնեն կառավարութեան որ կառավարութիւնը խաղաղութիւնը հաստատէ»:

Շարաթ մը չը տեսց քրիստոնէից զէնքերը յանձնուեցան կառավարութեան. Թուրքն ու Քուրտն ազատ համարձակ աւերեցին ու կոտորեցին նահանգիս բոլոր գիւղերն ու վանքերը և իւրացուցին քրիստոնէից բոլոր հարստութիւնը:

Քաղաքիս եկեղեցիներն լեցուեցան անթիւ փրաւորեալներով և անհամար աղքատներով որոնց մեծ մասը 2-3 օր առաջ հարուստ էին կամ կարող իրենց բոլոր պէտքերը հոգալէ վերջ աղքատաց ալ օգնել. իսկ այսօր ո՞վ հոգայ այսչափ կարօտեալներ. պաշարուած սահմանին ներսն եղող

Այլ Հայերով հանգիստ քունքալէ: Մէկ կողմէն պատգամներ կորտաւ իր գլխուն, որոնց Զէյթունի լեռների վրայ տուած արձագանքներով Հայաստանը պիտի ազատուի եղբր. միւս կողմէն ազգին վաճառականները կը զարնեն կապաններ դրամ շորթելու համար:

Հնչակին պատերազմական հեռագրտակ մը նուիրած են, որով Լօնտօնէն պիտի դիտէ Զէյթունի մէջ իր բանակների յաղթութիւնը:

Բաբակայօն. Հայաստանի գործերի մասին եղած դիւանագիտական թղթակցութիւններին առթիւ, շատ դիւանագէտներ խաչուեցան, այսինքն խաչեր պիտի կրեն իրենց կուրծքի վրայ. թող տուած ըլլալուն համար որ խեղճ Հայերը շարունակուին խաչերի վրայ գամուիլ:

թաղին մէջ մաս մը ձմրան պաշար մնացած կար, ահա այդ չնչին պաշարներով խնամել սկսանք :

Հետզհետէ ձերբակալուեցան քրեական խմբակներէն մաս մը բարձր անձնաւորութիւններ և խումբ մը միջին դասակարգի անձներ և հարցաքննուել սկսան դատախազէն :

Ուսկից սկսաւ դէպքը, ո՞վ և ո՞ւր տեղերէ կրակ տուիք շուկաներուն, ի՞նչ բաներէ կամ ո՞ր եւրոպական ազգերէ թելադրուեցաք, ի՞նչ առթիւ է ձեր բանակցութիւններն եւրոպական կառավարութեանց հետ, և այլն և այլն հակառակ հարցումներ :

Աւելորդէ յիշել թէ ի՞նչ պատասխան կրնային տալ դատապարտեալք. բանտի ու փոխտնի անուր չարչարանքներն սկսեցին դորձ դրուել. շատերն արդէն չը կրնային զիմանալ, մեռան այդ չարչարանք և յատերը մահաւմերձ հիւանդ և կան շատեր որ արիւն կը մղեն :

Անցան 4.5 տաժանելի օրեր. բանտարկեալք բանտերու մէջ չարչարուելով, գիւղերն և ամեն քրիստոնէից հաստատութիւնք քանդուելու դրութեան մէջ, կոյսերը և պատանիները թրքական բարբարոս կրից խաղալիք, գերիները ամենատարուկ ծառայութեան մէջ և քաղաքիս քրիստոնեայք ողորմութիւն կը խնդրեն իւրարմէ : Ի՞նչ կերպով կարելի է անթիւն վերաւորեալին, վերաւորեալը մերկին, մերկը անդամահատուածին և վերջապէս թշուառը թշուառին օգնել և ահա այս կերպով իրար միմեկար կը ջանային և կը ջանան :

Վերջապէս հասաւ 1 զինուորական ֆէրիք և 3 բարձրաստիճան թուրք պաշտօնեայիներ, ինչպէս որ ծանուցին կ.պօլսոյ թերթեր. և այսօր 25 օրէ աւելի կը լինի կարծեմ, ի՞նչ է պաշտօններն կամ գործերնին. չենք գիտեր :

Այսչափ գիտեմ միայն թէ թուրքքը իւր ղէնքեր համարձակ կը կրէ և քրիստոնեաներէն տալով ամառը համարձակ վաճառի կը հանէ և անհուն ուրախութեան մէջ կը լողայ բոլոր մահմետական խումբանը և միշտ կերպզեն կրկին կոտորել և աւարել մնացորդ թշուառ մասն ալ քրիստոնէից :

Ահա այսչափ հաղիւ կարող ենք գրել մեր նեղ դրութեան մէջ. ինչպէս ըսի, ամեն կերպով պաշարման և ճշնշման մէջ ենք և կարելի չէ կոտորածի և նիւթական մնասուց իսկական թիւերը գտնել. բայց վստահ եղէք թէ հետեւեալ սահմաններէն պակաս կարելի չէ նկատել նահանգիս և քաղաքիս անձի և նիւթականի կորուստը :

Քաղաքիս մէջ

2000 անձ քրիստոնեայ դէպքի օրերն ջարդուած և մեռած.

1500 անձ քրիստոնեայ վերաւոր ազատուած և սոցա մօտ հազարը առած վերքերէն մեռած կամ անդամալուծուած :

Եւ մինչ ցարդ մեռած են մօտ 500 իւր անկարող լինելով թշուառութեանց զիմանալու և ջարդի առթիւ սարսափումներէն յառաջ եկած հիւանդու-

թիւներէն և վերջինք կը շարունակեն մեռնիլ :

Իսկ նիւթական կորուստը քաղաքիս մէջ՝ 2000էն աւելի խանութի աւարը տարուած. 1200 խանութ այրուած և 1500 խանութ աւարը տարուած. վերջապէս քրիստոնէից ունեցածին հարիւրէն 95ը կորուստուած է. մէկ հաշուով մը 10,000,000 ոսկի կը հասնի քաղաքիս քրիստոնէից կորուստը :

Նահանգիս մէջ վանքեր ու գիւղական եկեղեցիներ չեն մնացած. քրիստոնեայ գիւղացիք վերջին ծայր թշուառութեան մէջ են. եթէ 1/4ը ազատած են ցիր ու ցան, գիւղական տներն իսկ բոլորն ալ այրուած և մոխիր դարձած են :

Նիւթական կորուստն սահման մը գծել չեմ կարող. այսչափ միայն գիտեմ թէ ինչ որ ունէր քրիստոնեայիս, այսօր երբէք չունի. իսկ անձի մնացը նահանգիս մէջ 25,000է վար չէ կարելի հաւատալ. բայց մինչ գարուն այս ընթացքով, նոյնչափ ալ զանազան ձեւերով և ցաւերով կը մեռնին :

Տէ՛ր, թէեւ խիստ ստուար հատորներու կարօտ նկարագրութիւն մը այսչափ համառօտ գրել ջանացի, երջանիկ պիտի սեպեմ զիս եթէ այս ալ ձեզ հասնելով հրատարակուի :

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ ՄԸ

ԱՆԳԼԻԱԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՆԵՐԻ ԹԱՎՈՒՆԻՆԻ ԳԱՆՎԱՐՈՒՄԸ

Ինչպէս նախորդ թիւով գրած ենք, Անգլիայի խորհրդարանը բացուեցաւ թագուհիի մէկ գահաճառով, որի հայաստանի վերաբերեալ մասը բառ առ բառ կը թարգմանենք հոս.

« Թիւրքիայի Սուլթանը իր հաճութիւն տուաւ հայկական գաւառներէ վարչութեան մէջ մտնելիք գլխաւոր բարենորոգումներին, որոնց վրայ Ռուսիայի կայսեր և Ֆրանսական Հանրապետութեան նախագահին հետ համաձայն, պարտականութիւն համարեցի բոլոր ուժովս պնդել : Կը ցաւիմ որ թիւրք ժողովրդի մէկ մասի մոլեռանդութիւնն այդ գաւառներէ մէջ կարգ մը կոտորածներէ առիթ տուած է որ հոս ամենքին շատ զայրոյթ պատճառեց : Այս բանակցութիւններէ վերաբերեալ վաւերագիրները ձեր քննութեան պիտի ենթարկուին : »

Լորտ Սթենհօքս խորհրդարան համատառաջարկեց թագուհիի գահաճառին պատասխանելու ուղերձ մը պատրաստել : Այդ առթիւ ազատական ընդդիմադիր կուսակցութեան պետը, Լորտ Ռոզպլէի ճառ մը խօսեցաւ որի մէջ հայկական խնդրի մասին արդի կառավարութեան բռնած դիրքը ծաղրեց. ըսաւ թէ Անգլիա կարծած էր որ Լորտ Սալզբորի անցած օգոստոս և նոյեմբերին արտասանած կորովի խօսքերին պիտի յաջորդէին ազգէ ոչ նուազ կորովի գործեր, բայց կերելի թէ եւրոպական համաձայնութիւնը փոխանակ Անգլիայէն առաջնորդուելու Սուլթանի

վրայ ճշնում բանեցունելու համար, Սուլթանէն առաջնորդուած է Անգլիայի վրայ ճշնում գործելու համար : Ասոր վրայ նախարարապետ Լորտ Սալզբորի իր նախորդ պաշտօնակցին պատասխանեց մի քաղաքական ճառով, ուրկէ կը քաղենք հայաստանի գործերին վերաբերեալ մասը.

« Անգլիա ոչ մէկ դաշնագրի մէջ խոստացած է սուլթանին հետ պատեւրազմ ընել եթէ սուլթանը լաւ չկառավարէ իր երկիրը. ո՞վ կրնայ ցուցնել ինձ արդեօք թէ իմ ճառերի մէջ սպառնալիք մը ըրած ըլլամ թէ Անգլիա ինք պատերազմի պիտի ելնէ Սուլթանին դէմ եթէ Սուլթանը իր երկիրը լաւ չկառավարէ. իմ ճառերի մէջ անշուշտ յորդորներ կարգացի, ազդարարութիւններ ըրի այն բաների նկատմամբ որ կրնային պատահիլ եթէ սուլթանն Եւրոպայի կարծիքին ուշ չդնէր և պատրաստ եմ բոլոր ըսածներս նորէն կրկնելու :

« Պէտք է յիշել որ Սուլթանը չհետեւի Եւրոպայի մէջ միւս ազգերէն ընդունուած հանրային իրաւունքի կանոններին, և եթէ միւս եւրոպական պետութիւններ կարծիքներ չեն փոխուած Սուլթանի կառավարութեան տակ կատարուած դէպքերով, բան մը չկրնար անոր տէրութիւն կործանումէ ազատել :

« Երբեք չըսի և հիմա ալ չեմ ըսեր թէ ատիկա անմիջապէս պիտի ըլլայ Ես անանկ կը հաւատամ թէ պետութիւնները կարելի եղածին չափ հեռու ժամանակի պիտի ձգեն այդպիսի կործանում մը. բայց համոզուած եմ որ եթէ այս վերջին տարիներէ դրութիւնը շարունակէ, այս դէպքերի վախճանը շատ չերկարի :

« Լորտ Ռոզպլէի կը հարցունէ ինձ թէ ինչո՞ւ Հայաստանի համար ինքնավարութիւն չպահանջեցինք. բայց մի թէ ինք Լորտ Ռոզպլէի այդ ինքնավարութիւն առաջարկեց անցած մասին ամսին : Բարենորոգումների ապահովութեանը համար արտաքին ոեւէ երաշխաւորութիւն առաջարկեց մի թէ ինք : Մի թէ յայտարարեց թէ պատերազմ պէտք է ընել եթէ Սուլթանը չընդունի Անգլիայի պահանջները :

« Կը ցաւիմ որ Լորտ Ռոզպլէի Ֆրանսիայի և Ռուսիայի հետ համաձայն անցած մայիս ամսին բարենորոգումներ խնդրած ատեն չէ հաճած տեղեկանալ թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան առաջ երթալու տրամադիր էին Ֆրանսա և Ռուսիա...

« Այն ատեն ձեր քաղաքականութիւն արտակարգ բան մը եղաւ : Եթէ բարենորոգումները չեն կարող զսպել ներքին պատերազմը, ծիծաղելի կը լինի ենթադրել որ այդ նպատակի հասնելու համար բաւական է զինուորական զբաւում մը :

« Ազգէ զատ, Անգլիայի կարողութեան վեր էր մի այդպիսի զինուորական գրաւում ընել, և զիւսանգի տական թշուառութեան մէջ պիտի տեսնէք որ միւս եւրոպական պետութիւններն ալ բնաւ տրամադիր չեն երեւցած մեր կողմէ մի զինուորական

զբաւում թող տալու կամ քաջալերելու և կամ օգնելու :

« Ռուս կառավարութիւնը որոշ բառերով յայտնեց որ Ձարը հակառակ է մի այդպիսի բանի և սաստիկ կը խորշէր բռնութիւն գործածելէ : Միւս բոլոր պետութիւնների կողմէ ալ յայտնեցաւ այդ խորշում :

« Կը մերժեմ այն գաղափար թերիս վրայ ձգած ենք Հայերը, կամ թէ եւրոպական համաձայնութեան մէջ մեր գործ ունէ օգուտ չբերաւ թիւրք տէրութեան քրիստոնեաներին և կամ թէ պետութիւնները հակառակած են նիւթական միջամտութեան և կերպով մը թողած են այն յոյս թէ ճշնում մը կրնայ բարեփոխ փոքր-սիրի կառավարութիւնը :

« Պետութիւնները կը կարծեն որ եթէ Սուլթանին ժամանակ տան կրնայ այդ բարեփոխում ընել : Եթէ խորհրդարանը կը կարծէ որ Անգլիա կրնայ ղէնքի զօրութեամբ ինքնավարութիւն հաստատել Հայաստանի մէջ, թող ընէ : Բայց եթէ չէք կարող ընել, պէտք է հեռու կենաք զրգուելէ այնպիսի կիրքեր որոնք ալ չկրնար մարդ զսպել և վրդուեցունելէ դաշնակիցները որոնց գործակցութեան լաւ արգիւնքներ կրնան ստացուիլ :

Այդ ատեն Լորտերի խորհրդարանի հայաստանի կողմէն Արկայի դուքսը կը յայտարարէ որ նշանակութեան կառնէ պահպանողականներին մեծ պետի յայտարարութիւնները և կը հրաւիրէ իր ընկերներին շարունակելու թիւրք օսմանեան տէրութեան քրիստոնեայ հպատակների նկատմամբ Անգլիայի տուած խոստումներէ վերայ :

Յետոյ ուղերձը խմբագրուեցաւ և նիստը վերձաւ :

ԶԷԹՈՒՆ

Բ. Դուռը Զէյթունի Հայերին խաղաղութեան համար առաջարկած պայմաններին իր տալիք պատասխանը հաղորդեք է Կ.պօլսի գեսպաններին որոնք նոյնպէս հաղորդեք են Զէյթուն գտնուող հիւպատոսներին որոնք Հայկէպէն հոն գնացած են բանակցութեան գործին համար :

— Սոֆիայի ճանապարհով փետր. 11ին տրուած մի հեռագիր կըսէ հետեւեալը :

« Բանակցութիւնները կը շարունակուին Զէյթունի մէջ : Բանակցողները համաձայնեցին զլիւսաւոր ապստամբներն արտաքսելու, փոխանակ ձերբակալելու :

« Փախչելով հոն ապաստանած Հայերն իրենց գիւղեր պիտի վերադարձուին և թիւրքերի պահպանութեան տակ պիտի դրուին :

« Զէյթունի Հայերն իրենց պատերազմական ղէնքեր միայն պիտի յանձնեն : Որոշեալ սահմանի մը մէջ գտնուող թիւրքերն ալ նոյնպէս զինաթափ պիտի լինին :

— Կ.պօլսէն կը հեռագրեն փետր. 13ին :

« Պաշտօնապէս կը հաստատեն որ

Երոզ
 հակա
 սաստիկ
 ածելէ
 կողմէ
 արթ
 ր, կամ
 թեան
 քերա
 անքին
 հակա
 թեան
 րդ արթ
 քր-ձ
 արթե
 լ տան,
 Եթէ
 րդիա
 արաւ
 ի մէջ
 րդ Ե
 րդեւէ
 րնար
 րաշ
 Ժեւէն
 րիւ ր
 րդա
 րկայի
 անաղ
 անն
 անքը
 րդու
 քրիւ
 մամբ
 ԴԵ
 րաւ և
 քրին
 րկած
 անքը
 քրին
 Զէյ-
 անք
 ցու
 քոր
 հե
 րու
 րդու
 րպս
 րակ
 անծ
 րա
 անու
 րպս
 րի
 մէջ
 րի-
 քոր
 ր

Ջէյմս Դուրի հայ ապստամբներին ընդդա-
ներ են ընդհանուր ներողութեան
համար Բ. Դրան արած առաջարկնե-
րը որ միջնորդ հիւպատոսներն հա-
ղորդեցին իրենց :

« Հետեւապէս պիտի արտաքսուին իրենց մէջ գտնուող յեղափոխական մասնաժողովի խնդամները : Հիւպատոսներն այնտեղ պիտի մնան մինչեւ որ գործադրուին որոշուած գլխաւոր պայմանները (պատերազմական դէնքերի յանձնուիլը և այլն) :

— Սոփիաէն կը հեռագրեն փետր.
13ին :

« Զէյթունի գործը վերջացած է: Անճառուր լինելու պայմաններն որոնք ընդունուեցան, հետեւեալներն են. ընդհանուր ներողութիւն, ապստամբութեան մասնակցող օտարականներին թիւրքիաէ արտաքսուիլը, հողային մի որոշուած սահմանի մէջ Հայերին և մահմէտականներին իրենց պատերազմական զէնքեր յանձնելը և վերջապէս մի քանի բարենորոգումներ անել: (Երբ տեսանք թէ 3 մեծ պետութիւններէ առաջարկուած և Սուլթանի իրատէոյն ընդունուած բարենորոգումներն ի՞նչպէս գործադրուեցան, ա՛լ ի՞նչ վստահութիւն պիտի կրնանք ունենալ մի քանի անուշ ըջ ըստով թ. Դուռէն խոստացուած բարենորոգումների վրայ: Խմբ. Արմ.)

ՔՐԴԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ
Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Գ Լ Խ Ի Վ Ր Ա Յ

Թաշրիգից գրում են « Նովյե Օբոդրենյե »-ին — Ձեզ յայտնի է որ անցեալ հոկտեմբերի 23ին 60 հոգի հայեր Պարսկաստանից դէպի Տաճկա- Հայաստան գնալու ժամանակ ճանա- պարհին ենթարկուեցին անսանձ ու վարենի քրդերի յարձակման և կո- դապուեցին :

Այդ յարձակման հետեւանքն այն եղաւ որ Սիդակի քրդերի առաջնորդներինք մէկը, որ համիդէն քրդական զօրադնդի հալարապետ է Շէրիֆէյ անունով և որ անցեալ տարի Դերիկայ վանքի վրայ անյաջող յարձակումն էր գործել — ժողովելով 400 հեծեալներ նոյեմբերի սկզբին յարձակուեցաւ Կոթուր անուանուած տեղի վրայ, որ պարսկական սահմանի ամրոյններէ մէկն է և կողոպտեց Պարսկաստանի սահմանի վրայ գլտնուած Բուսիկ հայկական գիւղը :

Այդ իմանալով Կոթուրի սահմա-
նապահ զորքի հրամանատար Մա-
մէտ-Ջաման խանը, կարգադրեց տե-
ղական հայերին և ժամհեղականներին
արքունական հրացաններ բաժանել
և համոզում էր ամենքին ղեկավարել
տաճկական քրդերին : Շուտով տեղի
ունեցաւ երկու կողմերի հանդիպումը
և հրացանաձգութիւնը, որ տեւեց
չարունակ 9 ժամ. վերաւորունց մի
հայ միայն, իսկ քրդերի կողմից երեք
հոգի սպանուեցին : Քրդերը հեռա-
ցան, իսկ նշանաւոր հայերը վահան-
քահանայի հետ միասին իջան խոյ քա-
ղաքը և Շահի անունով հեռագիր ու-
ղարկեցին՝ գանգատուելով քրդերի

յարձակման դէմ: Շուտով Շահի կառավարութիւնը կարգադրեց, որ անյապաղ մի քանի հարիւր զինուորներ ուղարկուին Կոթուր սահմանագիծը, որ և արդէն կատարուած է: Այժմ սահմանազէտ վրայի բոլոր հայ ազգաբնակուլթիւնը պարսից իշխանութեան կարգադրութեամբ իջնում է խոյ քաղաքը, իսկ ուղարկուած զինուորները տեղաւորուած են սահմանի վրայ:

(Արձագրակք)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Արեւելքի դպրոցների ֆրանսա-
կան վարչութիւնը հանդանակութիւն
մը բացաւ Փոքր.Ասիայի դէպքերի
զօհբերին համար : Արդէն 25,000
ֆրանկ հաւաքած է ուրկէ մաս մը
ղրկած է Կ.պօլսի ֆրանսական դես-
պանատունը և կաթողիկէ Հայերի Պատ-
րիարք Ամեն. Ագարեանին, որ պիտի
բաշխեն կարօտեալներին :

Զգեստ և զանազան նիւթեղէն
նպաստներ ալ պիտի բաշխուին :

Զանազան կողմերէ ալ ֆրանսա
ցիներ օգնութիւններ ղրկած են Կ.
պօլիս Հայաստանի թշուառներին հոս
դունելու համար :

Սերեւելիքի ֆրանսական դպրոցնե-
րի ընդհանուր տեսուչ վեր. Հ. Շար-
մթան (Charmetant) որ կը բնակի
Փարիզ, Բըկար փողոց, թիւ 20 (20
Rue du Regard à Paris) , հրաւեր
կարդալով բոլոր քրիստոնեայնե-
րին հանդանակութիւն բացած է Հայաս-
տանի թշուառներին համար և արդէն
իր հանգանակութեան արդիւնքն է
25,000 ֆրանգը որ զրկուած է Ամեն.
Սգարեան պատրիարքին : Իր հրա-
տարակած տեղեկագիրներէ կերելի
որ Հայաստանի մէջ գտնուող կաթոլիկ
միախոնարներն անկարեկիր աչքով չեն
նայիր Հայաստանի թշուառներին վը-
րայ և իրենք ալ Փարիզ դիմումներ
անելով դրամ կը խնդրեն խեղճերին
բայխելու համար :

Վանէն դոմինիկեան երկու միախու-
նարները կը գրեն թէ իրենց ամենա-
մեծ ցաւն այն է որ այսչափ դառն
թշուառութիւններ կեցած են իրենց
աչքի առջեւ և իրենք դատարկաձեւն
լինելով չեն կարող օղնել մինչդեռ բո-
ղոքական միախոնարներն առատ նը
պաստներ կը ստանան և կը բաշխեն.
«Լստի իրենք ալ օղնութիւններ կը
խնդրեն :

Սղերգէն դմինկեան միսինարը
կը գրէ թէ « կաթուիկ եպիսկոպոսն
ու իր հօտ ազատուեցան քաղաքին
մէջ. բայց Հայերը և Յակոբիկեանն.
ըը թէ քաղաքին մէջ և թէ՛ դուրսը
կոտորուեցան. քաղղէացի Ասորիների
ամբողջ գիւղեր ոչնչացան :

« Թշուառները ամեն կողմէ կ'ւ
գան կը լեցունին այժմ քաղաքը, սար
սափահար և աննկարագրելի խեղճու
թեան մէջ : Եպիսկոպոսը որ մինչեւ
իր յետին փաբան ծախսած էր եկեւ
ղեցին շինելու համար և որ դեռ չէր
վերջացած, այժմսրտին ցաւէն նստե
տղայի պէս կուլայ : Եւ ի՛նչ են այդ

Թշուառներ ու Թշուառութիւններ,
բաղդատելով անոնց որ ապագայն
պիտի բերէ մեզ, ինչ սոսկալի վիճակի
պիտի մատնուին այդ անպաշտպան և
երեսի վրայ մնացած բազմաթիւ տը-
ղայներ, աղջիկներ և կիներ : Չէ՞նք
կրնար յիթէ բան մ'ընել ատոնք ա-
զատելու համար :

« 500,000 Հայեր մնացած են այ-
ժժմ առանց հացի, առանց ապաստա-
նի, առանց հազուստի այս ցուրտ ձը-
մեռ ժամանակ երբ ձիւնն առատօրէն
կը տեղայ ու կը սառեցունէ ամեն
կողմ Հայաստանի լեռներն ու ձորե-
րը Ձմրան պաշարտաւար, հազուստ,
ամեն բան տարած են կողոպտիչները
է թողուցած են մերկ հողը, այն ալ
իրենց սղգականների արիւնովը դեռ
թաց մնացած... Օ՛հ, շատեր սոսկու-
մէն խնջթեցած են :

« Թշուառութենէ ու անօթու-
թենէ պլժմ մեռնողները թիւը շու-
տով պիտի անցնի Գիւրտերի կատա-
ղութեան զոհ եղողները թուէն: Պէտք
է շուտով օգնութեան հասնիլ:

« Բոլոր զոհերի թիւը, պաշտօնական խոստովանութեան համեմատ, 25 հազարէն 30 հազարի կը հասնի : Բայց անտարակոյ՝ անցած է 60 հազարը : »

— Մեզ կը հաղորդեն թէ Լոն-
տոնի հայ գաղթականութիւնը զգես-
տեղէններ հաւաքելով, մի քանի հազ-
արկեր է Կպօլիս, Հայաստանի թըշ-
ուառներին համար :

— Անվերսէն (Պէլժիգ) մեզ կը հաղորդեն թէ այնտեղ զանուոյց առկա աւաթիւն հայերն ալ իրենց մէջ 1000 ֆրանգ հանգանակելով զրկեր են Կ. պօլսի Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր : Նշնայէս և հին զգեստեղէններ հաւաքելով զրկեր են Անվերսէն ուղղակի Կ.պօլսի գնացող մի շողենաւով որի նաւապետը յանձն է առեր ձրիապէս փոխադրել :

ԳԵՐ. ԱԶԱՐԵԱՆԻ ԲՈՂՈՔԸ

կաթոլիկ Հայերի Պատրիարք
Գեր. Ազարեան բողոքեր է Բ. Դրան
թէ կաթոլիկ Հայերը սարսափահար
եղած, իրենց ազատութիւն կը փընտ-
ռեն կրօնափոխութեան մէջ՝ որ ընդ-
դէմ է օսմանեան կառավարութեան
քանիցս անգամ յայտարարած իղճի
ազատութեան : Բ. Դուռը պատաս-
խանիւր է թէ կրկնակի հրամաններ
զրկուած են վալիներին որ մահմե-
տական ըլլալ ուղղուները մերժեն (?
Թիւրքի խոստում : Խտր. Արմ.) :

Կ. ՊՕԼՍԻ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՀՆՁԱԿԵԱՆՆԵՐԸ

Չորեքշաբթի օրի թաւնին մէջ կը
կարդանք որ Կ.պօլսի Հայերը ուզելով
բոլորովին բաժնել հայկական դատը
Հնչակեաններէ գործակցութենէն,
հարկ համարած են հեռագրական
գործակալութիւններէն միջոցով յայ-
տարարել ի լուր աշխարհի թէ հայ-
կական դատին հետ կապակցութիւն

չունի բնաւ « Հնչակ»ը, թէ իրենք
զգուանքով կը նային այդ կարգի յե-
ղափոխականների գործունէութիւն
ըլրայ, մանաւանդ սեղանաւոր Գարա-
կէօզեանի սպաննութեն ի վեր, որը ոչ
միայն ոճիր մը կը համարին, այլ
հակահայրենասիրական գործողու-
թիւն մը :

ԹԻԻՐՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարինէն կը գրեն թէ նահանգին
ամեն կողմը կատարեալ ձմեռ կընէ :
Քաղաքին մէջ ու շրջակայները ա-
ռատ ձիւն տեղացեր է : Խնուսի մէջ
յուշուար 1/13էն մինչեւ 3/15 տեղա-
ցած ձիւնին բարձրութիւնը հասեր է
մէկ կանգունի և բոլոր ճանքայնքը
գոցուեր են :

— Կ.պօլսի օգեբեհու ժաբանական
արքունի Դիտարանը տեղեկութիւն
ստացուած է որ վանի մէջ յունուաւ
22/3 փետրուարի երկուշաբթի օրէն
երեքշաբթի լուսնալու գիշերը, կէս
գիշերէն քիչ յետոյ, երկրաշարժի զօ-
րաւոր և տեւական ցնցում մը զգա-
ցուեր է որին յաջորդեալ են վեց ցըն-
ցումներ աւելի թեթեւ և Երեքշաբթի
օր ալ ժամ 5ին աւելի զօրաւոր ցըն-
ցում մը և քիչ յետոյ ուրիշ աւելի
թեթեւ ցնցումներ պատահեալ են և
և յ. ցնցումներ զգալի եղեր են նաեւ
Գառաչի, Արճէշի, Ալճաւազի, Համի-
տիլէի և Կարճկանի մէջ :

Երեքշաբթիէն մինչեւ չորեքշաբթի առտու Յ նոր ցնցումներ ալ զգացուեր են. ուրիշ մը սաստիկ ու երկարատեւ՝ չորեքշաբթի օր (յուն, 24/5 փետր.) առաւօտ և հինգերորդը մ'ալ կէսօրին :

— Սուլթանը Տիգրանակերպի նա-
հանգապետի օգնական վաղկերի է-
ֆէնտիլին Սանիլէ Միւլթէմայիդի առ-
տիճան տուեր է :

— Սուլթանը փետր. 11ի երեք-
դարձի օր ճաշի հրաւիրեց Քրանսա-
կան դեսպանատան մարդիկը: Ճաշ-
կերելիս ին ներկայ կը գտնուէին դեա.
պան Տ. Գնապօն, առաջին թարգման
Տ. Ռուէ, դեսպանատան խորհրդական
Տ. տը լա Պուլինիէռ, զինուորական
կցորդ տը վիլալար և Տիարներ Պօբ և
Լաֆարկ քարտուղարները:

Ճաշէն յետոյ, Սուլթանը մի երկար ունկնդրութիւն շնորհեց դեսպանին :

— Կ.պօլսէն կը հազորդեն « Բալ
Մալ Կաղէթ » լրագրին թէ Կ.պօլսի
մէջ փետրուար 9ին ձերբակալուած
Թիւրքերին մէջ կը գտնուի նաեւ Ե-
ղիպտոսի օսմանեան կայսերական
բարձր պատուիրակ Ղազի Մուխթար
փաշայի որդին երիտասարդ Մահմուտ
պէյր :

— Պէյրուժէն փետր. 5/ն կը
գրեն թանկին : « Մի քանի օրէ ի վեր
թիւրք իշխանութիւնը Հօրանէն դա-
տալիք եղող զօրքերէն ձեռք անցու-
ցածնները կրէտէ կը զրկէ, անտեղի
զօրաբանակին մէջ մտցունելու հա-
մար : Ատոնց մէջ կը գտնուին նաեւ
բաւական թուով Տիւրքիներ սրոնցմէ

այս կերպով ազատուիլ կը յուսայ :
Գլխաւորներէն մի քանին իբրեւ պա-
տանդ պիտի զրկուին Կ.պօլիս, Սուլ-
թանին շօշափելի մի ապացոյց տալու
համար թէ թիւրք զօրքերն յաղ-
թութիւն տարած են Տիւրքիներին
վրայ, թէեւ այդ յաղթութիւն առե-
րեւոյթն է քան իրական :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՐԱՒՈՒՄ. Երկարաթաթերթ ազ-
գային և քաղաքական : Կը հրատարակուի
Վառնա : Պատասխանատու՝ Թ. Փափա-
զեան : Խմբագրութեան հասցէն

Rédaction du journal « Iravounk »
VARNA (Bulgarie)

Այս քաղաքի որ երկու շաբաթն անգամ
մը կը հրատարակուի, տարեկան բաժ-
նորդագրին է Պուլկարի մէջ 6 Փրանք,
վեցամսեայն 3 Փրանք և եռամսեայն 2
Փրանք : Պուլկարի մէջ գուրս երկիրնե-
րի համար տարեկան բաժնորդագրին է
8 Փրանք :

Առաջին թիւը (յուշուար 12/24) ըս-
տացած ենք շնորհակալութեամբ, իրեն
գլխաւոր նիւթ ընտրած է ազգային ներ-
կայ հրատապ խնդիրը : Թերթին կէսէն
աւելին թիւրքերէն լեզուով (թէեւ հայե-
րէն տառերով) է. ատուով Պուլկարի
Հայերին գիւրութիւն մը տուած պիտի
լինի ազգային ներկայ խնդրին ծանօթա-
նալու քանի որ իրենց մեծագոյն մասը
թրքախօս են դեռ :

Բաւի գաղտնաւոր կը մաղթենք իրա-
ւունքի և յաջողութիւն՝ բարի ցանկու-
թիւններին :

— ԱՍՏՂ ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ. Սազային
գրական և քաղաքական շաբաթաթերթ :
Հրատարակուած է Թէհրան (Պարսկաս-
տան) : Հրատարակիչ՝ «Աստղ Արեւելեան»
ընկերութիւն, արտօնատէր՝ Մակար Կ.
Մակարեանց, Զաւա-Հայ տպարան : Խմ-
բագրութեան հասցէն

Réd. du journal « Astgh-Arévelian »
TÉHERAN (Perse)

Տարեկան բաժնորդագրին է օտար
երկրներէ համար 8 Փրանք, վեցամ-
սեայն 5 Փրանք :

Առաջին թիւը (յուշուար 3/15) ստա-
ցած ենք շնորհակալութեամբ, Բովան-
դակութիւնն է հետեւեալը.

« Մեր շնորհակալութիւնքը, Աստղ
Արեւելեանի ուղղութիւնը, Ո՞վ է ճշմա-
րիտը, Գիտութիւններ, Առ «Աստղն
Արեւելեան», Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Նա-
մակներ խմբագրութեան. — Նամակ
Թէհրանից, Նամակ Ն. Զուղայից, Ներ-
քին լուրեր, ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, Ար-
տաքին լուրեր, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ, Հեռագիրներ, Աստղ-Արեւելեանի
պատասխաններ :

Աստղ-Արեւելեան կը խոստանայ մի
լուր թերթ լինել, « շօշափել հասարա-
կութեան կենսական առօրեայ խնդիր-
ներն և ամենայն դէպքում ինչ որ նրան
շահակաւ է պաշտպանել և քննադատել
կամ ինչ որ սխալ է և նրան վնասարեւ,
ուղղել » իր նախորդը « Շաւիղ », ԼԵՐ-
ՋՈՒԹԵՆԻՅ այնչափ շնորհ և ստորացուցած
էր լրագրական արժէքը Պարսկահայերին
առջեւ որ « Աստղ Արեւելեան » պարտա-
ւորուած կը տեսնենք յաճախ կրկնել
լուրը բաւը :

Այնտ ամբողջութիւն և յաջողու-
թիւն կը մաղթենք մեր նոր պաշտօնակցի :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՍՏԱՔԻՆ

*** Ստացանք մէկ շիւթնը :

ԱՐՏԱՔԱՆՇԱՐԻ ԼՈՒՐՆԵՐ

Տփլիսէն գէպի Կարս երկարած
գուռը երկաթուղիի շինութիւնն ա.
ռաջ կը տարուի յաջողապէս և ռուս
լրագիրները կը յուսան թէ շուտով
կը վերջանայ : Ատոր համար բնաւ
ծախքի չենայեր ռուս կառավարու-
թիւնը և նոյն իսկ ներկայ ձմրան ե.
ղանակին մէջ որ հանգամանքները նը-
պաստաւոր չեն ճանաչանքի շինու-
թեան, աշխատանքը շուտով առաջ կը
տարուի :

— Գարատաղի Նիքոլա իշխանը
հիւանդ է :

— Հապէշներ Մէնելիք թագաւո-
րը Եթովպիայի կայսր պսակուեցաւ
անցած հինգշաբթի օր Աքսումի մէջ
ուր իր շուրջը հաւաքուած էին Հա-
պէշխտանի բոլոր իշխանները :

— Սոփիան կը հեռագրեն փետր.
11ին թէ քաղաքը կը պատրաստուի
հանգէսներ կատարել ընդունելու հա-
մար Չարի և Սուլթանի ներկայացու-
ցիները որոնք ներկայ պիտի գտնուին
Պօրիս իշխանի օրթոտքս մկրտուե-
լուն : Կայարանէն մինչեւ քաղաքը
ամբողջ ճանապարհին վրայ սիւներ կը
կանգնեցունեն որոնք իրար հետ միա-
ցած են պուլկարական և ռուսական
գրօշակներով և Գօպուրկի տան զի-
նանշաններով :

Պուլկար Լիզարը Ամեն. Երզնէ
արդէն ճանաչայ ելած է Կ.պօլսէն Ռու-
սիայի ներկայացուցիչները, զօրավար
Գուլթուսով և գիւանապէտ Չարիքով,
Վիէննայէն անդին մէկտեղ պիտի ճան-
բարդեն : Թիւրքիայի ներկայացուցիչ-
ները պիտի լինին հաւանօրէն զօրա-
վար Միւղաֆֆէր փաշան և Գօթմա-
քի Գարաթոտորի փաշան :

Լուր կայ թէ Սոպրանյէի նախա-
գահ Տ. Թէոտորով պուլկարական
գետական պիտի լինի Բէթէրսպուրկի
մէջ և արտաքին գործերի նախարար
Տ. Նաչեւիչն ալ՝ որի աւտորասիրու-
թիւնը յայտնի է, Վիէննա պիտի զԵՐ-
կուի զհասպանութեան պաշտօնով իշ-
խանի նախկին քարտուղար Տ. Սլիան.
չօֆ որ այժմ Վիէննայի գետական է,
արտաքին գործերի նախարար կը
լինի :

— Լրագիրները կը գրեն թէ ան-
ցած կիրակի օր Սոփիայի կաթողիկ ե.
կեղեցիին մէջ պատարագող քահանայն
հրապարակական աղօթքին մէջ, սովո-
րականին հակառակ, չէ արտասաներ
իշխանին անունը, Պապէն եկած հրա-
մանին համեմատ :

— Սոփիան կը հեռագրեն փետր.
12ին :

« Նախարարապետ Սլոյլովի երէկ
վերադարձաւ Կ.պօլսէն : Կը հաւաս-
տէ որ Սուլթանը պիտի ճանչէ Ֆէր-
տինանտի իշխանութիւնը և զայն ճան-
չելու խնդիրը պիտի ներկայացունէ
Պէրլինի դաշնագրին ստորագրող պե-

տութիւններին : Սուլթանը նմանա-
պէս խոստացեր է Տ. Սլոյլովին որ
իր նախարարներէ հետ պիտի խոր-
հրդակցի բարենորոգումներ մացու-
նելու համար Մակեդոնիայի մէջ :

« Պուլկար Լիզարը Ամեն. Երզնէ
հոս հասած ատեն եռանդազին ցոյցե-
րով ընդունուեցաւ : Իշխանի ներկա-
յացուցիչները, նախարարները, մինչ-
դե և Սոփիայի եկեղեցականներն իրեն
կը սպասէին երկաթուղիի կայարանը,
Լիզարը չէր եկել եկեղեցին գնաց, յե-
տոյ արքայական պալատները, այնուհե-
տեւ այցելութիւն տուաւ իշխանին :

« Աթոս լեռի վանքերէն ալ մի
պատուիրակութիւն պիտի գայ ներկայ
գտնուի Պօրիս իշխանի մկրտութեա-
նը և թանկագին քարերով զարդա-
րուած մի յունական խաչ պիտի ըն-
ծայէ անոր :

« Կը կարծուի որ Ֆէրտինանտ իշ-
խանը ամսիս 21ին Կ.պօլսի երթայ և
յետոյ ալ Ս. Բէթէրսպուրկի : »

— Սուլթանի կողմէն Պուլկարի
Պօրիս իշխանի մկրտութեանը ներկայ
գտնուելու համար նշանակուած երկու
ներկայացուցիչները, զօրավար Մու-
ղաֆֆէր փաշան և Գօթմաքի Գարա-
թոտորի փաշան, ինչպէս նաեւ Պուլ-
կարի օսմանեան նորընտիր պա-
տուիրակ Նիպոլի պէյ հասած են Սո-
փիա փետր. 12ին ուր տեղական իշխա-
նութիւններն և ժողովուրդը մեծ բազ-
մութեամբ ընդունել են զիրենք :
Ուղղակի պալատ գնացեր և Սուլթա-
նի ինքնագիր մէկ նամակը յանձնե-
ր են Ֆէրտինանտ իշխանին : Ունկըն-
դութիւնէն յետոյ, որ կէս ժամի չափ
տեւած է, իշխանը փոխադարձ այցե-
լութիւն տուած է իրենց :

— Վիէննայէն կը հեռագրեն
փետր. 13ին թէ Պէրլինի դաշնագրին
ստորագրող աթուրթիւններին ժող-
գանուող օսմ. ներկայացուցիչները
Սուլթանի կողմէն առաջարկել են ի-
րենց դիմումը երկրի աթուրթեան
ճանչել Ֆէրտինանտի իշխանութիւնը :
Կը կարծուի որ այդ խնդիրը Ֆրանց
Երզնէ կայսրի և կոլուխովսքի կոմսի
խորհրդակցութեան առարկայ եղեր
է որ տեւեր է երկու ժամ :

— « Ֆրաքիւրթը Զայթունկ »
կը գրէ թէ Պուլկարի Մարի Լուիզ
իշխանուհին իր անդրանիկ որդին
Պօրիս իշխանը Սոփիա թողլով գնա-
ցած ժամանակ շատ յուզուել է, մին-
չեւ իսկ ուշաթափ եղեր և 2 ժամի
չափ ջանքերէ յետոյ խելքը գլուխը
բերել են :

ՄԱԼՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որ նոյն առջեւ նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
լու ֆոստի ծախքը :

Դիւան Հայոց պատմութեան.
Գիրք Գ. — Սիմէոն կաթողիկոսի յի-
շատակարանը. կենսագրութեամբ և
յաւելումներով ու ծանօթութիւն.
ներով : Հրատարակեց Գիւլա քահա-

նայ Աղանեանց : (891 երես երկրիւն
քառաձաւ : Այս տարի Սահակ Մես-
րոպեան մրցանակաբաշխութեան Ա
մրցանակին արժանացած) :

24 ֆր. և 50 սնթմ. :

Արտուր Հայաստանի կամ Տե.
ղեկազիր Բալուայ, Քաղաքագրու-
նաբանագիտ. Ճապողուրի և Եր-
զնկայու : Յաւելուած ըստ խնդրա-
նաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառ» :
Աշխատասիրեաց Պողոս Ծ. Վ. Նա-
րսեան : 2 Փրանք :

Նոր Երգարան Ազգային. Հրատա-
րակեց Հայկակ Յ. Լիկնեան. Նիւ-
Եորք. տպագրութիւն Իլինեան 1892.
Կը պարունակէ հին և նոր 119 երգեր
1 ֆր. և 50 սնթմ. :

Այս Երգարանի երգերի ցուցակն
առանձին ալ կը ծախուի, 15 սնթմ. :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՐ ՈՏԱՆԱԻՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրե-
նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իր-
բեւ նմոյշներ գտնուան քաղաքներէ
մէջ և գտնուան ապաւորութիւնները
տակիւրերէն գրած ոտանաւորներին
որոնք ժամանակին հրատարակուած չի
լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի
քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցուն կը գտնուին Կ. Պօլսի տը-
պագրուած ազգային երգարաններէ
մէջ՝ որոց վերադիւր տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասի-
ա և Արմենիա քաղաքներէն մէջ, Նմոյշներ
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը-
լուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ի՞նչ տպագրութիւններէ տակ են շին-
չուելով գրուած են : Գին (10 սնթմ.)
15 սնթմ. :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱԻՆՈՒՄԸ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է
ներկայացունէ ընտանեկան տեւոյթ
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր աղաքան-
ուած վարքաբարքով որչափ շարժե-
ներ պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ : Գին 1 Փրանք, (75 սնթմ.) :

ՏԵՐԵՆ—ԻՄԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՄԱՐՍԻՒՆ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի

Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Allées de Meilhan, 44.